

Austad Diagnostikk
v/samtlig leger tilknyttet virksomheten

sendes kun per epost

Deres ref.:

Vår ref: SAK2019010534

Dato: 11.12.2019

Vedr helsetilbud og markedsføring

Rådet for legeetikk tilskrev Austad diagnostikk v/ Tor Austad 23.4.2019. Henvendelsen ble purret opp i brev 29.8.2019, med frist for å komme med en uttalelse innen 20.9.2019. Austad ba i brev 30.9.2019 om forlenget svarfrist. Rådet for legeetikk vedtok i sitt møte 9.10.2019 å gi to ukers frist for å svare. Austad har ikke svart innen fristen og rådet tok saken til behandling.

Saken er denne:

Austad diagnostikk AS tilbyr «Helsesjekk med ultralyd». Tilbudet framstår som en omfattende ultralyd-undersøkelse av en rekke kroppsdeler og organer. Tilbudet er markedsført som en metode som kan påvise tidlige stadier av kreft, samt tegn til aterosklerose som markør for hjerneslag og hjerteinfarkt, samt utvidelse av hovedpulsåren.

Det fremgår ikke av nettsidene www.austaddiagnostikk.no hvem som er medisinsk ansvarlig lege. Tor Austad er på nettsidene profilert som en slags overordnet lege. Det er i tillegg til Tor Austad 18 leger i bedriften. Rådet for legeetikk informerer med dette samtlige leger som arbeider for Austad diagnostikk om sin vurdering.

Rådet **vedtok** å uttale:

Rådet for legeetikk har blitt oppmerksom på Austad diagnostikks markedsføring av "Helsesjekk med ultralyd". Tilbudet framstår som en omfattende ultralyd-undersøkelse av en rekke kroppsdeler og organer. Tilbudet er markedsført som en metode som kan påvise tidlige stadier av kreft, tegn til aterosklerose som markør for hjerneslag og hjerteinfarkt, samt utvidelse av hovedpulsåren. Rådet anser et slikt tilbud som villscreening. I Rapporten "For mye, for lite eller akkurat passe", defineres dette som følger:

"Villscreening innebærer en uorganisert undersøkelse av store, udefinerte grupper i den hensikt å oppdage sykdom på et tidlig stadium. Villscreening kan oppstå på basis av pasientens eller legens ønsker. Helsekontroller av friske personer kan anses som villscreening, men dersom det tas prøver basert på en risikovurdering, defineres dette som sykdomsjakt (case-finding)."

Rådet reagerer både på metoden som blir benyttet (villscreening) og markedsføringen av helsesjekken. Rådet reagerer også på at Austad Diagnostikk anbefaler å repetere undersøkelser hvert annet år for å opprettholde nytteeffekten av tilbudet.

Rådet for legeetikk vurderer det slik at tilbudet om helkroppss ultralyd og markedsføringen av dette bryter med en rekke bestemmelser i Ethiske regler for leger, både i kapittel I Alminnelige bestemmelser og i kapittel III Markedsføring og annen informasjon om legetjenester.

Kapittel I § 7 slår fast at *"En lege må ikke utnytte en pasient hverken seksuelt, økonomisk, religiøst eller på annen måte."*

Rådet for legeetikk mener tilbudet spiller på og kan forsterke helseangst gjennom falske positive funn eller normalvarianter som oppdages ved undersøkelsen og som må utredes videre. Rådets syn forsterkes av at det fremheves at pasientene bør komme til gjentatte undersøkelser, for at de skal kunne føle seg trygge for at de ikke har (utviklet) sykdom. Det er derfor rådets klare mening at en slik helsesjekk ved villscreening bryter med forbudet mot å utnytte pasienter økonomisk.

Kapittel I § 9 slår fast at *"En lege skal ved undersøkelse og behandling kun ta i bruk metoder som forsvarlig legevirkosomhet tilsier."* Videre fremgår det at *"Legen må ikke gjøre bruk av eller anbefale metoder som savner grunnlag i vitenskapelige undersøkelser eller tilstrekkelig medisinsk erfaring."*

Rådet for legeetikk påpeker at villscreening anses som en ikke anerkjent metode. Rådet tar, iht. Reglement for Rådet for legeetikk § 2, likevel ikke stilling til om Austad Diagnostikks tilbud om helsesjekk med ultralyd bygger på metoder med grunnlag i vitenskapelige undersøkelser eller tilstrekkelig medisinsk erfaring. Rådet for legeetikk ber derfor Norsk Radiologisk Forening om en uttalelse av de faglige sidene ved dette tilbudet.

Kapittel I § 12 slår fast at *"En lege skal i sin virksomhet ta tilbørlig hensyn til samfunnets økonomi. Unødige eller overflødig kostbare metoder må ikke anvendes."* Videre fremgår det at *"Legen må bidra til at medisinske ressurser fordeles i henhold til allmenne etiske normer. En lege må ikke på noen måte søke å skaffe enkeltpasienter eller grupper en uberettiget økonomisk, prioriteringsmessig eller annen fordel."*

Screening-tilbudet til Austad Diagnostikk er kostbart. Det er grunn til å tro at bruken vil dreies i retning av økonomisk bedrestilte pasienter. Ved falske positive funn og normalvarianter som krever utredning, vil det kunne medføre dreining av ressursbruk til, og potensielt favorisering av, ressurssterke pasienter, i strid med kapittel I § 12.

Kapittel III § 1 slår fast at *"Markedsføring og annen informasjon om legetjenester kan bare inneholde opplysninger om:*

- *virksomhetens lokalisering, åpningstid og administrasjon*
- *praksistype, spesialitet (kfr. § 2 nedenfor) og tittel (kfr. § 3 nedenfor)*
- *diagnostiske og terapeutiske metoder*
- *priser*

Opplysningene må reflektere medisinsk allment aksepterte og/eller vitenskapelig dokumenterte indikasjonsstillinger og/eller metoder. Opplysningene må ikke inneholde noe som er uriktig eller villedende overfor publikum. Markedsføring som kan skape angst, fordommer eller urealistiske forventninger til helsetjenesten, må ikke forekomme.

Markedsføring eller annen informasjon skal ikke omtale mulige eller forventede resultater av definerte tjenester, eller tjenestenes kvalitet. Det skal ikke benyttes formuleringer som kan gi publikum inntrykk av at man ved å unnlate å benytte de annonserte tjenester kan sette egen eller andres somatiske, psykiske eller sosiale helse i fare.

Markedsføring og informasjon om legевirkosomhet må være i overensstemmelse med de intensjoner som fremgår av foranstående."

Etter Rådets vurdering er markedsføringen av helsesjekk på Austad diagnostikks nettside i strid med flere av punktene i denne bestemmelsen – særlig ved at man spiller på helseangst og omtaler tjenestens kvalitet.

Utviklingen av kreft og aterosklerotisk sykdom beskrives slik på Austad diagnostikks nettside:

"En kreftsvulst lager ikke smertefibre og vokser gjerne i flere år før den gir seg til kjenne. Ultralyd kan oppdage kreftsvulster lenge før de gir symptomer eller plager. Det er en fordel å finne en kreftsvulst så tidlig som mulig; behandlingen blir som regel enklere, og prognosen (sjansen for å overleve) blir også bedre. Utvikling av kalk- og fettpåleiringer i åreveggen begynner flere år før forandringene gir seg til kjenne som angina, hjerteinfarkt og hjerneslag. Ultralyd kan vurdere tilstedeværelse og grad av påleiringene og slik si om du er i risikozonen for utvikling av sykdom som hjerteinfarkt og hjerneslag." Om hjerte og karsykdommer står det at "Hjerte og karsykdommer er den vanligste dødsårsaken i Norge. Mange har økt risiko – uten å vite det. Ultralyd kan påvise kolesterolavleiringer og åreforkalkninger og si om du er i risikozonen." Disse beskrivelsene gjør at leseren kan frykte at de bærer på uoppdaget

sykdom, samt at de kan befinne seg i et tidsvindu der de kan gjøre noe før sykdommen bryter ut og de har lidd prognosetap. Rådet for legeetikk mener denne beskrivelsen er i strid med Etske regler for leger fordi det gis inntrykk av at man setter sin egen helse i fare dersom man ikke benytter seg av helsetilbudet.

Nettsidene til Austad Diagnostikk omtaler flere steder tjenestens kvalitet. To eksempler: *"Så langt i 2018 har vi god grunn til å være fornøyd med tilbakemeldingene fra brukerne av våre tjenester, da hele 99 % som har vært hos oss har angitt at de er enten svært fornøyde eller fornøyde!"* Teksten er ledsaget av grafikk som viser hvordan responsen fra 1108 brukere fordeler seg, hvor 99 % beskrives som fornøyde. Andre steder skrives det at *"Ved å benytte leger med stor faglig kompetanse innen ultralyddiagnostikk, fortløpende evaluering av helsesjekken og gjennom bruk av ultralydapparater av svært høy kvalitet fokuserer man derimot kontinuerlig på å gjøre undersøkelsen best mulig."* Dette er uttalelser som etter Rådet for legeetikks vurdering er i strid med kap III § 1 fordi man her beskriver kvaliteten på tjenestene.

Kombinasjonen av beskrivelsene som kan nøre opp under helseangst, og omtalene av tjenestens kvalitet, forsterker opplevelsen av at man risikerer helsetap ved å ikke benytte tjenestene.

Som nevnt tidligere skal Rådet for legeetikk ikke vurdere om opplysningene i markedsføringen reflekterer allment aksepterte og/eller vitenskapelig dokumenterte indikasjonsstillinger og/eller metoder. Rådet anmoder Norsk Radiologisk Forening om en uttalelse på dette punktet.

Kapittel III § 2 slår fast at *"Ved markedsføring av og informasjon om legetjenester skal (d)en medisinsk ansvarlig leges navn fremgå. Denne lege anses ansvarlig for at bestemmelsene i dette kapittel følges."*

Som nevnt innledningsvis fremgår det altså ikke på nettsidene hvem som er medisinsk faglig ansvarlig lege noe som i seg selv innebærer et brudd på Etske regler for leger.

Rådet for legeetikk

Svein Aarseth
Leder

Ida Torgersdotter Øygaard Haavardsholm
sekretær

Dokumentet er godkjent elektronisk